Prologus

Incipit prefatio ſcti hie
ronymi preſbyteri in pen-
tatheucum.

D[a]Eſiderij mei
deſideratas ac
cepi epłas qui
[b]qdā pſagio fu
turoꝝ cū dani
ele ſortit⁹ ē nomē: obſecrātē
[c]vt trāſlatū i latinā linguā
de hebreo ſermōe pētatheu
cū nroꝝ auribus traderez.
[d]Periculoſū op⁹ certe[e] τ ob
trectatoꝝ meorū latratib⁹
patēs[f] q̄ me aſſerūt i. lxx. in
terptū ſugillatōem noua p
veterib⁹ cudē[g] τ ita ingeniū
q̄i vinū pbantes:[h] cū ego ſe
piſſime teſtat⁹ ſim me p vi-
rili portiōe in tabernaculo
dei offerre que poſſim.[i] nec
opes alteri⁹ alioꝝ paupta-
te fedari[k] Qđ vt auderē ori
geīs me ſtudiū puocauit[l] q̄
editōi antiq̄ trāſlatōez the
odotiōis miſcuit aſterico τ
obelo. i. ſtella et veru omne
op⁹ diſtinguēs: dū aut illu-
ceſcere facit q̄ min⁹ añ fue-
rāt aut ſupflua q̄q3 iugłat
τ cōfodit: et maxie que euā
geliſtaꝝ τ apłorum auctas

DEſiderij mei. Iſtā epłaz ſcripſit Hiero. Deſi
derio epo familiari ſuo qui euz rogauerat vt
pentatheucū Moyſi de hebreo trāſferret in
latinū. nōdū eñ trāſlatus erat niſi ď hebreo
i grecū τ de greco i latinū. τ q: trāſlatiōes ił
le multas habebāt
corruptōes. tū pro
pter falſitatem ex-
emplariū. tum pro
pter impitiā trāſla
torum: Hiero. deſi
derij precib⁹ obtē-
perans de hebreo i
latinum tranſtulit
pentatheucuz cui
prepoſuit illuz pro
logū. nam ab eo in
ſecundo libro ꝯtra
Rufinū prologus
appellatur. Epłam
autem ad paulinū
que licet in moder
nis biblijs pſcriba
tur: nec pētatheu-
co ppoſuit. nec in-
ter pfatiōes ⁊c. ⁊c.
quarum omni ex p
te exempla ſcribit:
ſi i ſcđo libro cōtra
Rufinum nomina
tur epiſtła ad pau-
linū. Et nota ꝙ plogus. prohemiū. prefatio τ argumen
tum idē ſignificat. ſ. prelocutionem in ſequens opus in
troductiuam. Eſt etiam tm̄ plogus in librum: qui. ſ. in-
troductorius eſt in ipm̄. vt eſt ille ante apocalypſim. ſ.
Omnes qui pie volunt viuere ⁊c. τ talis plogus nō eſt
de libro. Itez eſt plogus in libro qui eſt pars libri: vt eſt
principium apocalypꝭ. ſ. Apocalypꝭ ieſu chriſti quā de-
dit illi deus. τ dicitur plogus a protos quod eſt primū.
τ logos ſermo: qi primus ſermo. ſ. pꝛefatio vel prelocu-
tio. Uel dꝛ plogus quaſi prelogus. qi ſermo precedens.
Prohemiū dꝛ a ptos quod eſt primū: τ emon vel emuni
quod eſt ſermo vel prima modulatio. Oꝛ autē dꝛ prohe
miū qi p emul'factū vel quaſi puiū. quia prima via vł p-
cedēs ē ad libꝝ. Etymologia ē: pfatio. i. plocutio. a pfoꝛ
pfaris dꝛ. Argumentū dꝛ qi argute. i. callide inuentum.
Un̄ apis argumētoſa. i. callida dꝛ. verſus. Eſt breuis ar
gutus: eſt callid⁹ atq3 ſonoꝛ⁹. Argumentū h3 alias ſigni-
ficatiōes de q̄bus nihil ad pñs. a Deſiderij mei ⁊c.
Prologus iſte in q̄nq3 ptes diuidiꝭ pricipales. in quarū
prima oñdit pncipale motiuū ad trāſferēdū pentatheu
cū. ſ. deſiderij obſecrationē cū dicit. Deſiderij mei ⁊c. vſ-
q3 Obſecrātis. In ſcđa duplex aſſignat retractiuū. pri-
mū opis grauitatē cū dicit. Periculoſū opus ⁊c. Scđm
detractoꝝ malignitatē: ibi. Et optrectatoꝝ meorum ⁊c.
In tercio ſcđariū ponit ſue trāſlatōis motiuū. ſ. Orige-
nis ſtudiū vel imitationez: ibi. Qđ vt auderē. In q̄rta p
te ſe excuſat ꝙ nō intēdit dānare veteres p ſuā trāſlatōz
ibi. Quid igꝛ ⁊c. In q̄nta petit deſiderij orōnū ſbuētōez
ibi. Nūc te dep̄coꝛ ⁊c. Subdiuiſiōes patebūt i lr̄e pſecu-
tione. In pma pte oñdit affectū ſuū ad primā obſecra-
tionē: quā deſcribit tripłr. Primo ex noie cū pnomie af-
fectū deſignāte. ſcđo ex nomis pfiguratōe. tercio ex cōis
vtilitaꝭ amoꝛe. primū notaꝭ cū dꝛ. a Deſiderij mei.
i. mei vel mihi dilecti vel mei amici. Deſideratas accepi
lr̄as. Secundū notaꝭ cum dꝛ. b Qui quodā ⁊c. q. d.
myſticū eſt ꝙ cū daniele cōicat in noie Dan. ix. Daniel
ab āgelo vocat⁹ vir deſiderioꝝ: ſicut iſte deſideri⁹ appella
tus qđ vocabulū fuit preſagiū. i. diuīatio ſiue preſcia vel
pnūciatio futuroꝝ: vt per hoc ꝙ vocat⁹ ē deſideri⁹ ſigna
retꝭ deſiderabilis futur⁹ vel deſiderabil' poſtulatur⁹. Ter
ciū notaꝭ cū dꝛ. c Ut trāſlatū ⁊c. Pētatheuc⁹ ſupra
exponiꝭ i epła ad paulinū. vij. ca. In ſcđa pte notaꝭ duo
retrahētia a trāſlatiōe facienda. Primū eſt opis gra-
uitas. qđ notaꝭ cum dꝛ. d Periculoſuz op⁹ ē cer-
te. ſ. q: difficile ē τ arduuz vn̄ poſſet ibi homo deficere
vel errare. τ ideo dicit periculoſū. Scđm retrahēs eſt
detractoꝝ malignitas. quod notaꝭ cum dꝛ.
e Et obtrecta
torum ⁊c. Cani
bus ꝯpat detra
ctores cū dicit.
Latratib⁹ q̄ cō-
tra quēlibet ig-
tuz ꝯtrumcūq3
bonū oblatrāt
τ dentibus lace
rant. Sil'r detra
ctores irrōnabi
liter bn̄ dicta de
prauant τ detra
hendo lacerant
q̄ igrant. Et no
tatur hic triplex
eoꝝ malignitaſ
q: aut bn̄ dictis
oblatrant ſicut
iaz dictū ē. Aut
auctori peruer-
ſam intentōem
affirmāt: qđ no
taꝭ cū dicit.
f Qui me aſſe
rūt ⁊c. Suggil-
latio poniꝭ hic p ꝯdemnatōe. Et dicitur a ſuggillo as
quod eſt condemnare. ſtrangulare. ſuggere. ſb gula ca
pere. Cudere. i. facere. cudo is. cudere. diciꝭ fabricare
ferire. polire: τ ſculpere. Tercio notatur eorum mali
gnitas: ꝙ veteres modernis magꝭ ingenioſos eſtimāt
τ preponēdos iudicant. vnde τ veteres tranſlatōnes
plus q̄3 modernas approbāt. quod notaꝭ cū dꝛ.
g Ita ingenium ⁊c. Sicut eñ vetus vinum melius
eſt nouo. ſic dicūt ipi veteres ſbtilioribus ingenijs flo
ruiſſe q̄3 modernos. et veteres tranſlationes moder-
nis eſſe melioꝛes: cū tamē dicat priſtian⁹ in pricipio
maioꝛis voluminis. Cui⁹ auctoꝛes quāto iuniores ſunt
tāto perſpicacioꝛes τ ingenijs floꝛuiſſe τ valuiſſe dili
gētia oi iudicio ꝯfirmāt eruditiſſimoꝝ. vel pbātes in
geniū modernoꝝ plenū ſpuma ſupbie. ſicut nouū vi-
nū ſpumat τ eijcit qđ h3 immūdicie. q. d. dicūt me τ ali
os modernos ſupbos ēē: τ q̄cq̄d facim⁹ ex pſūptōe p
cedere. τ dicūt id ēē pſūptuoſū τ loquacitate plenū. ſi
cut nouū vinū inflat τ magnū facit tumultū. Quos
oñdit hūilitatē ſuā τ intētōis puritatē. d. b Cum
ego ſepiſſime teſtat⁹ ſim me p virili portōe i tabnacu
lo dei ⁊c. In tabnaclō. i. i ecclīa. Pro virili portōe. i. q̄3
uis mea reputatōe ſit exiguū tm̄ i ſacra ſcptura ad vti
litatē eccłe offero qđ poſſum. Uł ſm aliā lr̄az. p virili
portōe. i. p debita pte. Scđm leges viril' porto dꝛ qn̄
hereditas filijs eq̄łr diuidiꝭ. q. d. virilē portōez hēdi-
taꝭ expecto p q̄ ſicut poſſū i vinea pr̄iſfamilias labo-
rare volo. vn̄ Ouid. de pō. i pn̄. ſcđi libri dicit ſic. Gau
dia ceſaree mēt p pte virili. Sūt mea puati nil h3 illa
dom⁹. i. p magna pte. vel ſicut vn⁹ de romāis viris ſu
nā i ea oēs romāi pticipāt. i Nec op⁹ alteri⁹ ⁊c. ſ.
teſtat⁹ ſum. q. d. Sicut oblatio diuitū nō fedaꝭ p obla
tionem pauperū: ſic nec per meā interptationē fedaꝭ
trāſlatio ſeptuaginta interpretū. In tercia pte ponit
ſcđm transferēdi motiuū qđ eſt origenis imitatio vel
ſtudiū. vn̄ dicit. k Qđ vt auderē ⁊c. ad trāſferen-
dū per ſui imitatōez. l Qui editōni antiq̄ ⁊c. pro
mulgauit. i. manifeſtauit. Nam promulgare diciꝭ q̄i
promptū. i. manifeſtū multis agere. Antiquā editiōz
appellat trāſlationē ſeptuaginta: q̄ ceteris antiquioꝛ
fuit q̄ tranſtulerūt de hebreo i grecū ſicut dicit Iſid. i
vj. ety. In opuſculo etiā ď vocabul' biblie: vbi expōiꝭ

ꝓmulgauit. ᵐIn q̄bꝫⁿ mul
ta de veteri testō legimꝰ q̄ i
nr̄is codicibꝫ nō hn̄tᵒ vt est
illō: ex egypto vocaui filiuz
meū ᵖ ⁊ qm̄ nazareꝰ vocabi
turᑫ ⁊ videbūt in quē cōpū
xerūtʳ ⁊ flumia de ventre eꝰ
fluent aq̄ viueˢ et q̄ nec ocu
lus vidit nec auris audiuit
nec in cor hoīs ascēdit que
p̄parauit deꝰ diligentibꝫ seᵗ et
multa aliaᵛ que ꝓpriū syn
tagma desiderant. Intro
gemus ergo eos vbi hec scri
pta sūt: ⁊ cū dicere nō potu
erint d̄ libris hebraicis ꝓfe
ramꝰ. Primū testimoniū ē
in osee: scd̄m in Esaia. tciū
in zacharia: quartū i ꝓuer
bījs. q̄ntū eq̄ i esaia: q̄dᵃ mł
ti ignorātes: apocriphoꝝ
delyramēta sectāt et hybe
ras nenias libris autentic
p̄ferūt. Cāsᵇ erroris nō est
meū expone. Iudei prudē
ti factū dicūt esse ꝯsilio nec
ptolomeꝰ vniꝰ dei cultor est
apō hebreos duplicē diui
tatē dep̄henderet. Qd̄ ma
xime idcirco faciebāt: q̄r in

interpres inuenies q̄t fuerūt interpretes. ⁊ q̄bus tem
poribus interpretati sunt. Et q̄r translatio septuagin
ta alicubi erat diminuta. alicubi hēbat sup̄flua. Ori
genē. miscuit ei trāslatōꝫ Theodotōis adījciēs ea que
deerant. et ibi ponebat astericuꝫ .i. formā astri. ꝑ qd̄ in
nuebat q̄ ꝑ ad
ditionē istā illu
cescebāt: q̄ pus
deerāt. Et dici
tur astericus ab
astruꝫ quod est
stella: et ycō qd̄
est imago vel si
gnū. Et vbi erāt
sup̄flua ponebat
obelū .i. signū sa
gitte: q̄i iugulā
tis ⁊ ꝯfodientis
falsitatem illaꝫ.
Obelos grece di
sagitta: ⁊ ꝑ ante
positōeꝫ huius
lr̄e o. dicit̄ obe
los. qd̄ apud la
tinos obelus di
citur. Et vt vta
mur verbis Isi.
in .j. ety. Asteri
cus apponitur i
his que omissa
sunt: vt illucescant per eā notā que deesse videt̄. Stel
la eīm aster dicitur greco nomine vel sermone a q̄ aste
ricus est deriuatus. Obelus est virgula iacēs que ap
ponit̄ verbis vel sententijs superflue iteratis: siue in his
locis vbi lectio aliqua falsitate notat̄. vt quasi sagitta
iugulet superuacua atq̄ falsa ꝯfodiat. Sagitta eīm gre
ce obelus dicitur. Sic igit̄ iste due note distinguebāt
totū opus. aut tollēdo superflua cum obelo: aut sup
plendo diminuta cū asterico. ⁊ maxime que aplōꝝ ⁊
euāgelistaꝝ autoritatibꝫ p̄termissa patebunt. Lr̄a pla
na est. Ista pars diuidit̄ i quatuor: in quaꝝ p̄ma que
iā expedita ē ondit̄ur correctio ab Origene facta. In
secūda ostēditur necessaria: quia trāslatio illa erat di
minuta: ibi. ᵐ In q̄bus. s. aplis ⁊ euāgelistis.
ⁿ Multa de veteri ⁊c. .i. i translatōe septuaginta.
ᵒ Vt est illud ⁊c. Osee .xj. ⁊ Math .ij. Hiero. in epi
stola ad Pāmachiū de optimo genere interp̄tandi di
cit: q̄ hec est lr̄a s̄m hebraicaꝫ veritatē. Puer israhel
⁊ dilexi eū. Ex egypto vocaui filiū meū. ꝓ quo septua
ginta trāstulerūt. q̄r paruulus est isrl̄ ⁊ dilexi eū. Et ex
egypto vocaui filium eius. ᵖ Et qm̄ ⁊c. Osee .xj.
⁊ Math .ij. Hieronymus i eadem epistola. id quod i
euangelista scribitur. Et veniēs habitauit in ciuitate
que dicitur Nazareth: vt impleretur quod dictum ē
per ꝓphetā: q̄r nazareus vocabit̄. Rn̄deāt rogo deda
li ⁊ fastidiosi ⁊ estimatores omniū tractatoꝝ: ⁊ vbi le
gerint dicāt. Nam i eo loco vbi nos legimus atq̄ trā
stulimus. Exiet virga de radice Iesse: ⁊ flos de radice
eius ascendet. In hebreo iuxta lingue illius idcoma
ita scriptum est. Exiet virga de radice Iesse. ⁊ nazare
us de radice eius crescet. ᑫ Et videbūt ⁊c. Zach.
xij. ⁊ Iohan. xix. Apocal. j. In modernis biblijs lite
ra Zacharie est. Aspicient i me quē confixerūt. litera
euāgelij. Viderunt me i quē trāsfixerūt. litera Apoca.
Videbit eū omīs ꝯplus ⁊ q̄ eū pupugerunt. Sed hie
ro. i supradicta ep̄la sic ait. Veniamus ad Zacharie te
stimoniū quod iohēs euāgelista sumit iuxta hebraicā
veritatē. Viderūt i quē compūxerūt. ꝓ quo trāslatio
septuaginta in latinuꝫ versa sic habet. Et aspicient ad
me pro his que illuserūt siue isultauerūt. ʳ Et flu
mia ⁊c. Iohā .vij. Quidam dicūt q̄ Prouerbioꝝ .v.
vbi nos habemꝰ. Deriuētur fontes tui foras. hebrei
habent. Flumina de ventre eius ⁊c. Et hoc bene vide

tur. q̄r hec auctoritas est ibi interlinearis. ˢ Et q̄ nec
⁊c. Isa. lxiiij. ⁊ .j. Cor .ij. Scd̄ꝫ Hiero. in supradicta epi
stola lr̄a apli est. Quod oculus nō vidit nec auris audiuit
nec i cor hōis ascēderunt que p̄parauit dn̄s diligētibus
se. i esaia autē iuxta hebraicā veritatem legit̄. A seclo nō
audierūt neq̄ auri
bus ꝑceperūt. ocu
lus nō vidit deꝰ abs
q̄ te q̄ p̄parasti ex
pectātibus te. hic
septuaginta multo
aliter transtulerūt.
ᵗ A seculo n̄ audiui
mus neq̄ oculi nō
stri viderūt deꝰ abs
q̄ te op̄a vera ⁊ fa
cies expectātibꝫ te
misc̄diam. Intelli
gimus vnde sum
ptum sit testimoni
um. ⁊ apl̄s nō vbū
expressit e verbo: s̄
ꝑiphrasticos eūdē
sensum alijs sermo
nibus indicauit.
ᵗ Et multa alia.
s. nō habētur in no
stris codicibꝰ: s̄ se
ptuaginta. ᵛ Que proprium syntagma desiderantᵗ. Syntagma grecū
est. ⁊ s̄m Hug. idē ē qd̄ dogma. Alij dicūt q̄ tasso verbū
grecū ē idē qd̄ ordio: ⁊ inde tassus vel hic taxꝰ ⁊ h̄ tagma
idē ē qd̄ ordo vel ordiatio. vn̄ ex syn ꝓpōne ⁊ tagma ꝯpo
nit̄ syntagma: ⁊ idē ē qd̄ ordinatio. Et certe i p̄dicta epi
stola ad pāmachiū multa talia inueniēs coordiata. In t̄
cia pte t̄cie pt̄ p̄ncipal̄ ondit̄: vn̄ ea que origen̄. addidit
sūt assūpta: et qd̄ mali accidit ex hoꝝ ignorātia: ibi. ᵃ Et
Interrogemꝰ ḡ eos vbi h̄ scp̄ta sint: ⁊ cū dicere nō potue
rit de libris hebraicl̄ ꝓferamꝰ. Primū testioniū ē i Osee
xij. Scd̄ꝫ i esa. xj. Terciū i zacharia. xij. Quartū in Pro
uerbijs. v. vel .x. Quītū eq̄ i esa. lxiiij. ᵃ Qd̄ multi ⁊c.
Apocryphꝰ a. um. dī secretꝰ et occultꝰ. Et dī ab apos qd̄
ē de: ⁊ crysis qd̄ ē secretū. q. de numero secretoꝝ. vel dī ab
apo quod ē lōge: ⁊ crysis qd̄ est iudiciū. q̄i lōge a iudicio
q̄r nō potest d̄ eo haberi certū iudiciū. Apocryphū ꝓprie
dī scriptū cuius auctor ⁊ veritas ignoratur. ⁊ licet multa
vera ꝯtineat. vitat̄ tn̄ ꝓpter falsa q̄ intermiscētur. Delyra
mentū dī fatuitas: demētia: discordia: vel deuiatō a recti
tudie. ⁊ ita accipitur hic. Vide vbi exponitur delyramen
tum in opusculo de vocabulis biblie. Hyberis fluuiꝰ est
a q̄ hyspaia hyberia noiat̄. Et inde hyberꝰ ra. rū. gētile
nomen. Vn̄ hyberas nenias dicit fabulas ab hyspanis
inuētas vel apud hyspanos vulgatas. Hec nenia huius
nenie dī cātilena que fit sup mortuū vel super cunas pu
eroꝝ. ⁊ ē nomē anomathopeyon .i. fictum a sono. q̄r im
ponit̄ a sono. s. ne ne. Itē nenie dicūt̄ fabule viles. et sic
accipit̄ hic. Et sic ondit q̄ per ignorātiaꝫ sequūtur fabu
las ⁊ errores. In q̄rta ꝑticula huiꝰ tercie ptis p̄ncipal̄ di
cit q̄ nō intēdit ponere erroꝝ rōem: s̄ sufficit ei iudeoꝝ
recitare opiniōꝫ. vn̄ dicit. ᵇ Cās erroris non est ⁊c.
Sic excusāt iudei septuaginta: q̄ vbicūq̄ veritas hebrai
ca facit mētionē de patre ⁊ filio et spūscō. aut de idustria
tacuerūt. aut aliter oia interp̄tati sūt. s. ꝓpter ptolomeū
cognominamēto phyladelphuꝫ regē egypti vniꝰ dei cul
torē q̄ nōdū potuit capere mysteriū trinitatꝭ: ⁊ p̄cipue ne
hoc mag̃ platonicū q̄ theologicū videret̄: Plato eīm lo
cutus ē de noy ⁊ thugathō ⁊ aīa mūdi: ⁊ vt q̄dā dicūt noy
appellauit p̄reꝫ. thugathō vō p̄mū intellectū .i. filiū. aiaꝫ
mūdi spm̄scm̄: qui replet orbē terraꝝ: s̄ melius est vt di
catur anima mūdi quedā vis regn̄atiua creā int̄ causata
aīs in creatura. s̄ nō spūssanctus. in hoc tercio signo de
fecerēt phi per ratōēs naturales. et si ꝯcedat ee spūssctūs

Prologus

tū intelligendum eſt ꝙ nō intellexit ibi plato vnitatē eſ
ſentie. ⁊ ſic quaſi tres deos in diuerſitate eſſentie ponere
videbat̃. ⁊ q̄ꝛ ptolomeus erat vni⁹ dei cultoꝛ. ideo time-
bant hoc ſeptuaginta ne q̄ ſic cadere videbat̃ in dogma
platonis ponētis tres deos. hoc etiā ita eſſe credēt apō
hebreos: ſicut pꝫ
ex verbis hiero. h
et ex verbis Aug.
ſup eplaꝫ ad Col.
Nunq̄ꝫ p illa v̄ba
intellexit plato di-
ſtinctionem pſona
rū in trinitate. Ui-
detur tñ i epiſtola
ad paulinū ſentire
contrariuꝫ. ſed ibi
ſoluit̃ ꝯtrarietas.
Iſte ptolomeus d̄
q̄ hic fit mentio fu-
it ille vir ſtudioſus
⁊ libroꝝ cupidus:
q̄ ad petitionē Ari
ſtei de quo h fit mē
tio libertati r̄ſtitu-
it plus q̄ꝫ centū mi
lia iudeoꝝ q̄ ſeruie
rant in regno ſuo.
dans dn̄is eoꝛuꝫ p
vnoq̄ꝫ capite. cxx.
dragmas argenti.
Et ſignificauit Ele
azaro ſummo pontifici. ꝙ gentē ſuā ſic reſtituerat liber-
tati: rogans eū ꝙ mitteret ei viros ſeniores q̄ bibliothe
cam de hebreo in grecum ei ſcirent interpretari. tūc Ele
azarus de vnaquaq̄ꝫ tribu elegit ſex ſeniores legē ſciētes
⁊ miſit ei. Hi ſunt ſeptuaginta interpretes. qui licꝫ. lxxij.
fuerint. tamen moꝛe ſacre ſcripture ſeptuaginta dicunt̃
que modicuꝫ numeꝝ ſi ſupra aliquā ſummā ſuperexcre
ſcit ſepe ſubticet. De his inuenies diffuſius in Ioſepho
libro. xij. ca. ij. a quo accepit magiſter in hyſtoꝛiis. ⁊ d̄ his
ſubditur hic. c Deniq̄ꝫ vbicunq̄ꝫ ⁊c. Iſtud iā ſupra
eſt expoſitū. quia vō de hoc fecerat mentionē incidenter
oſtēdit ꝙ. lxx. nō ſigillatim in ſingulis cellulis interpreta
ti ſunt. ſ; in vna baſilica parit̃ cōtulerūt. Et in oſtēſione
huius ſatis immoꝛat̃. vn̄ dicit. d Et neſcio q̄s ⁊c. vł
ſcriptitarent. melioꝛ lr̄a. e Cū ariſteus ⁊c. Aug. in ſe
cundo libro de doctrina xp̄iana. Nō videt̃ mendaciū qđ
Hiero. reputat p mendacio: ſed foꝛte opinio Hiero. pre
ualet. nō ē em̄ in ſuo teſtimonio ſingularis: Dicit em̄ Io
ſeph⁹ i li. xij. loquēs de iſtis. lxx. Dꝫ demetrius conſilium
fecit in domo ꝓpe littus ſtante ⁊ apta a ſecretis ad cogi-
tatōeꝫ negocioꝝ: vbi eos ꝑducēs petebat om̄ia quibus
opus habebāt ad legis interpretationē. Cūq̄ꝫ laboꝛioſe
tantam interpretatōem facerēt vſq̄ꝫ ad hoꝛā nonā in h
ſedētes ad curā coꝛpis vertebant̃. Mane aūt ad eundē
locū redibant. ⁊ ita legi interp̄tatōi vacabāt. ita tranſcri
pta lege ⁊ opere interpretationis ad effectū poſt ſeptua-
gintaduos dies tranſactos: cōgregās demetrius iude-
os oēs ad locū in q̄ leges trāſlate fuerāt p̄ntibus inter-
pretibus legat eas ⁊c. Un̄ ⁊ hiero. dicit eas in vna baſy-
lica cōtuliſſe. Baſylica em̄ dom⁹ regia d̄r a baſylios qđ ē
rex vel imperatoꝛ. Ariſteus auteꝫ de q̄ fit hic mētio ſicut
d̄r in. xij. li. Ioſephi amic⁹ reg̃ neceſſari⁹ fuit. Un̄ d̄r hy-
peraſpiſtes grece qđ ē ꝓtectoꝛ latine. ⁊ cōponit̃ ab hyp.
ꝑpōne greca: ⁊ aſpiſtes. Spizo em̄ verbū grecū ē idē qđ
extendo inde aſpizo: qđ ē in circularē formā voluo. vn̄ d̄r
aſpis ſerpēs q̄ in moduꝫ circularis ſcuti ſe gyrat. Et ſic̄
aſpis ſignificat ſcutū circulare. vn̄ aſpizo idē ē qđ ſcuto
ꝓtego. et inde cōponit̃ hypaſpizo ⁊ hypaſpiſtes. Et iſte
Ariſteus erat vnus de cuſtodib⁹ coꝛpis reg̃ de q̄ ptolo-
meus loquēs Eleazaro principi ſacerdotū. dicit i. xij. io-
ſephi. Tranſmiſi q̄ deberent d̄ his vobiſcū diſputare. an
crean primatē mei coꝛpoꝛis cuſtodem. Ariſteū mihi d̄r

platōis dogma cadere vide
bat̃. c Deniq̄ꝫ vbicūq̄ꝫ ſacra
rū aliq̄d ſcriptura teſtat̃ d̄
p̄re ⁊ filio ⁊ ſpū ſcō: aut alri-
terp̄tati ſt̃ aut oīo tacuerūt
vt ⁊ regi ſatiſfacerent: et ar
chanū fidei non vulgarent
d Et neſcio quiſ p̄m⁹ auctoꝛ
lxx. cellulas alexādrie men
dacio ſuo extruxerit: quib;
diuiſi eadē ſcriptitarit: cuꝫ
e ariſteus eiuſdeꝫ ptolomei
hyperaſpiſtes: et nō multo
poſt tp̄e ioſeph⁹ nihil tale
retulerint. ſed in vna baſili
ca cōgregatos cōtuliſſe ſcri
bāt nō ꝓphaſſe f Aliud ē em̄
eſſe vatē g aliud eſt eſſe intp̄
tez. h Ibi ſpū s vētura p̄dicit
i hic k eruditio ⁊ v̄boꝝ copia
ea q̄ intelligit trāſfert. l Ni
ſi foꝛte putād⁹ eſt tulli⁹ yco
nomicū xenofontis ⁊ plato
nis pythagorā ⁊ demoſthe
nis ꝓ cteſifonte: afflatus
rhetoꝛico ſpū tranſtuliſſe.
m Aut alit̃ de eiſdē libris ꝑ
ſeptuagita interp̄tes alit̃ ꝑ
aplos ſpūſſcūs teſtimonia
texuit n vt qđ illi tacuerunt
hi ſcriptū eſſe mentiti ſunt
o Quid igit̃ p Dānam⁹ vete-

lectiſſimos. dicit ꝗ Hiero. ꝙ ariſteus ptolomei hyp̄a
ſpiſtes. i. ꝓtectoꝛ q̄ eiuſdē ptolomei facta fideliť expo
ſuit. ⁊ Ioſeph⁹ q̄ multo poſt tp̄e geſta illius ſcripſit. n̄
tacuiſſent ſi diuiſi p cellulas ſine mutua collatōe ea-
deꝫ ſcripſiſſent. Si em̄ h mō i diuīa dixiſſent. vates po
tius et ꝓphe: ꝙ
interp̄tes dicen
di eſſet qđ n̄ cō-
uenit. f Ali
ud ē em̄ eſſe va
tē. i. ꝓ ē ꝓphetaꝫ.
g Aliud ē eſſe
interpretem qđ
patꝫ. h Ibi
em̄ ſpūs ventu
ra p̄dicit. ſ. quā
do q̄s vaticinat̃
vel ꝓphetat.
i Hic. ſ. i inter
pretatōe. k
Eruditio ⁊c. q.
d. aliud ē ꝓphe-
ta. ⁊ aliud inter
pres: niſi foꝛte
aliq̄s iſipiēs ve
lit aſtruere ideꝫ
eē vatē ⁊ interp̄
teꝫ. qđ ſi ꝯceſſū
fuerit h ridiculū
ſeq̄tur ꝙ tulli⁹
q̄ quoſdā rheto
ricos libros de greco in latinū tranſtulit. rhetoꝛico af
flatus ſpū eos tranſtuliſſe dicatur. ⁊ hoc eſt qđ dicit.
l Niſi foꝛte ⁊c. Hos libros trāſtulit tullius de greco
in latinū. ſ. economicū xenofontis. i. diſpenſatoꝛium.
Economus em̄ idē eſt qđ diſpenſatoꝛ ſm̄ grecā ſcptu
rā nō ſcribit̃ econom⁹ p e. ſed oyconomicus p oy dy-
ptōgō. Et deriuat̃ ab oycos. i. domus. q̄ꝛ diſpēſat. i.
oꝛdinat domū. i. ꝓpiā familiā. vel d̄r ab echo quod eſt
redditiuus ſonus aeris: vel valliū: vel rupiū: vel mon
tiū. q̄ꝛ ad ſonū ⁊ ad vocē eius tota familia dꝫ oꝛdina-
ri. Dr ꝗ economicū xenofont̄ liber: quē xenophō cō-
poſuit de officio diſpenſatoꝛis. Iſte xenofon diſcipl̄s
fuit Socratis vir magne facundie. ſicut patet in. v. li
bro Ualerij maximi. Et platonis pythagorā. i. libꝛuꝫ
quē plato ꝯpoſuit pythagore noīe intitulatū. ſicut d̄r
thimeus platonis. Plato em̄ ſolebat libros ſuos inti
tulare a noībus diſcipuloꝝ ſuoꝝ vel eoꝝ q̄s introduce
bat loquentes. Et demoſthenis ꝓ theſifonte. i. librum
quem demoſthenes quidā rhetoꝛ cōpoſuit de defenſi-
one et heſiphontis ꝯ elchinem. Iſtam hyſtoꝛiam que
re ſupra in epiſtola ad paulinū. ij. c. Quidā dicunt ꝓ
cteſiphonte eē vnā dictionē ſ; errant. ſicut pꝫ inſpi-
ciēti h⁹ hyſtoꝛiā. Dicat̃ ꝗ verius ꝓ cteſiphōte vt ſint
due dictōes: ſicut dicit̃ Cicero ꝓ dei orato. ꝓ deiora-
to diuiſe ſunt dictōes. Dicamus ꝗ demoſthenis pro
cteſiphōte: ſubintelligētes libꝝ ꝓ cauſis cteſiphō-
tis: ſicut d̄r Tullius ꝓ deiorato. i. ꝓ cauſa deiorati re
gis. cetera plana ſunt. Sic igit̃ ſi ſeptuaginta interp̄-
tes. vates vel ꝓphas dicimus ꝙ interpretes fuerunt
neceſſe ē vt tulliū quoq̄ꝫ vatē ⁊ ꝓphetā dicamus. quia
interpres fuit. Aut etiaꝫ aliud incōueniēs ſeq̄t̃ ſi eos
ſpūſancto locutos aſſerimus. ſ. eundē ſpūſſctm̄ alit̃ ꝑ
iſtos. aliter p aplos fuiſſe locutū ſibi ꝯtrariū: ꝑ quē vi
delicet aliter ſcriptū eē falſo teſtati ſunt. quod illi oī-
no tacuerūt. hoc ē illud incōueniēs quod tāgitur cuꝫ
d̄r. m Aut alit̃ ⁊c. i. oꝛdinauit ſpūſſct⁹. n Ut
ꝙ illi ⁊c. Litera plana ē. Sic oſtendit ſeptuagita int̄-
ptetes nō diuino ſed hūano ſpiritu fuiſſe locutos. ſe-
quit̃. o Quid igitur. Hic incipit quarta pars p̄n-
cipalis in qua ponit ſuam excuſationem ꝙ nō ad aſp
nationem veteꝝ nouam faciat tranſlationē. Et facit
hic tria. Primo ſuam innocentiam indicat cuꝫ dicit.

In pentatheucum.

res. Minime: ſed p⁹ priorum ſtudia in domo dñi quod poſſumus laboram⁹.[q] Illi interptati ſūt añ aduentū xpi et qđ neſciebāt dubijs ꝓtulere ſentētijs: nos p⁹ paſſionē ⁊ reſurrectōz ei⁹ nō tā ꝓphetiā q̄ hiſtoriam ſcribimus. [r] Aliť ei audita. aliť viſa narrant.[s] Qđ meli⁹ intelligim⁹ meli⁹ ⁊ ꝓferim⁹.[t] Audi igiť emule. obtrectator auſculta.[v] Nō damno: nō repĥendo ſeptuaginta[x] ſed ꝯfidēter cūctis illis aplos ꝓfero.[y] Per iſtorum os mihi xps ſonat q̄s añ ꝓphetas inter ſpiritalia cariſmata poſitos lego.[z] in quib⁹ vltimū pene gradū interptes tenent.[a] Quid liuore torq̄ris:[b] qđ imperitorum ſios cōtra me cōcitas.[c] Si cubi[d] in trāſlatiōe tibi videor errare: interroga hebreos:[e] diuerſarum vrbiū magr̄os cōſule.[f] Quod illi habēt de xpo[g] tui codices nō habent [h] Aliud eſt ſi ꝯtra ſe[i] poſtea [k] ab apl̄is vſurpata teſtimonia ꝓbauerūt[l] ⁊ emendatiora ſūt exemplaria latina q̄ greca greca q̄ hebraica.[m] Verum hec contra inuidos. [n] Nunc te deprecor deſideri chariſſime: vt q2 me tātum opus ſubire feciſti: ⁊ a geneſi exordiū capere orationibus iuues: quo poſſim eodē ſpiritu quo ſcripti ſūt libri in latinū eos transferre ſermonem.

Explicit prefatio.

o Quid igitur. ſ. intendo nouā tranſlatōez faciēdo p Damnam⁹ veteres ⁊c. Arrogantiā deuitat. vel ſignāter dicit qđ poſſumus. q. d. plenius nobis liquet veritas. et ideo licentior datur transferendi facultas. et hoc eſt quod ſequiť. q Illi interptati ⁊c. Non ſcribimus ꝓpheciā: que eſt futurorum prefatio: ſed hyſtoriā que eſt rei geſte narratio. vnde dr̄ ab hyſtorin quod ē videre: q2 apud veteres null⁹ ſcribebat hyſtoriaz niſi is q̄ ſcribendis interfuiſſet. et ea vidiſſet: et huic expoſitōni hyſtorie alludit lra ſequens. r Aliť em̄ ⁊c. i. magis certitudinaliter et magis ſm̄ ordinez hyſtorie narrantur viſa q̄ audita: ⁊ certe. s Qđ melius ⁊c. ⁊ meli⁹ trāſferre poſſumus Scđo aplis auctoribus obtrectatores ꝯfutat ibi. t Audi ⁊c. Auſcultare dr̄ quaſi aures ſono culcare. vl̄ quaſi auribus ſonos celare. ⁊ eſt ꝯpoſitio vel etymologia. nec ē dypthongus in p̄ma ſyllaba ſicut q̄dā ponunt habentes reſpectū ad cōponentia nō attēdētes q̄ obedio. licz ꝯponať ab ob ⁊ audio: cā euphonie mutat au i e. ⁊ ſilr̄ cā euphonie dicimus aſcultare nō auſcultare. Audi itaq3 qđ ſequtur. v Nō damno ⁊c. ſ. ex toto: ſed i quib⁹ teſtibus aplis diminutos cōuinco. x Sz ꝯfidēter ⁊c. Licet em̄ apli ſint pauciores nūero. eorum tñ teſtimonia preferenda decerno: nec mirum q2 y Per iſtorū ⁊c. Hoc chariſma ac. dr̄ gr̄a vel donum gr̄e. Et dr̄ a charis grece quod eſt gr̄a latine. vñ ſpūalia chariſmata appellat hiero. diuiſiōes ſiue dona gratie. de quibus agit aplus. j. Corin. xij. z In q̄bus vltimū pene ⁊c. Pene. i. penitus. vltimū em̄ locuz tenēt. ſicut patet inſpicienti textū. j. Corin. xij. Dicit tamē pene qđ ē cōpatiuū ad innuendū q̄ nō ex toto ꝑut poſſet accuſar tranſlationē ſeptuaginta interptuz. Tercio infallibilē ſue tranſlationis veritatē ꝓbat. ibi a Quid liuore torqueris. Liuor dr̄ inuidia vel nigredo que remanet ex percuſſiōe. Et dr̄ a liueo es. quod eſt inuidere. vel liuidum. i. nigrum ex percuſſiōe fieri. Torqueo es. torſuz vel tortum. dr̄ cruciare. flectē. mittere. iaculari. i p̄ma ſignificatōe poniť hic. dicit ergo. O emule q̄d liuore torqueris. i. cur iuides mee tranſlatōi cui⁹ ñ potes ꝯdicē veritati. b Quid imperitorum. ſios ⁊c. cuz. ſ. ſit irrefragabil̄ veritas. qđ oñdit cū dicit: c Sicubi. id ē ſi alicubi aduerbiū loci. d In trāſlatione videor ⁊c. Si eſt ita vt dico: et nō ſolū in vna ciuitate. e Diuerſarum vrbiuz ⁊c. id ē peritos in lege: ⁊ quid lucraberis ex hoc. quia tūc ſenties mecū. quia: f Quod illi. ſalicet hebrei habent de chriſto. g Tui codices. ſalicet ſeptuaginta nō habent. et ſic patet q̄ noſtra tranſlatio eſt verácior ⁊ completior. ſed forte te aliter excuſabis dicens: q̄ illa teſtimonia non fuerunt ab initio in hebraica veritate: ſed ſunt ab hebreis ſuperaddita: poſtq̄ falſa ab apoſtolis ſunt aſſumpta. ⁊ ſic latina exemplaria veraciora ſunt q̄ greca. greca q̄ hebrea. ⁊ hoc eſt quod dicitur hic. h Aliud. excuſationis genus eſt. ſalicz ſi dixeris q̄ hebrei probauerunt teſtimonia predicta. k Ab apoſtolis contra ⁊c. id ē falſo contra hebreos aſſumpta et contra vſum veritatis rapta. i Poſtea. ſalicet poſtq̄ ſeptuaginta editionem ſuam fecerunt. ⁊ tamen ea libris ſuis poſtmodum addiderunt. l Et emēdatiora ſunt exemplaria latina ⁊c. Sed iſta excuſatio nihil habet ꝓbabilitatis. Apoſtolorum em̄ cura fuit falſa deſtruere. Vñ falſa teſtimonia nullatenus aſſumpſerūt. propterea nō veriſimile ē. q̄ hebrei i libris ſuis ſuperaddiderit que ſibi ꝯtraria cōgnouerunt: qui potius negarēt ſi poſſent. deinum quicquid veritatis ⁊ latina: ⁊ greca exemplaria habēt de fōte hebraice veritatis exhauſerunt. m Verum hec contra inuidos. ſalicet diximus. q̄bus per omnia contraria ſentimus: qui meam tranſlationez volunt reprehendere. quia immediate ſumpta eſt ab hebraica veritate tanq̄ a puro fonte. n Nūc te deprecor. Hec eſt vltima pars principalis iſtius ꝓlogi in qua facit tria. Primo em̄ orationum ſuffragia implorat cuz dicit. n Nunc te deprecor deſideri chariſſime: vt me orationibus iuues. Secundo aſſignat rationez cur orare debeat cuz dicit. Quia me tantum opus ſubire feciſti ⁊ a Geneſi exordiū capere. Tercio finem orationis inſinuat. ſ. vt pentatheucuz fideliter transferat. vnde dicit. Quo poſſim eodem ſpiritu quo ſcripti ſunt libri i latinū eos transferre ſermonē.

Expoſitio in prologum pentatheuci confratris cuiuſdam de ordine poſtillatoris finit: ad quē in p̄ncipio operis ſui in prefatione ſuper quorundā prologorum elucidatione tanq̄ per eundez ſufficienter expoſitis poſtillator vt patuit ſeſe exonerando remiſit.

Sequitur prologus in additiones.

Additiones ad poſtillam magiſtri Nicolai de lyra ſuper biblia: edite a reuerendo patre dño Paulo de ſancta Maria magiſtro in theologia epō Burgeñ. archicācellario sereniſſimi p̄ncipis dñi Iohānis regis caſtelle ⁊ legionis incipiūt quas venerabili viro Alfonſo legum doctori decano cōpoſtellano filio ſuo ex legitimo matrimonio genito direxit: premittens ei prologum ſub forma ſequenti. Finiuit autem eas: Anno dñi. M.cccc.xxix.

Prologus

Quid tibi vis vt viuens donem dilectiſſime fi-
li: aut ſucceſſionis titulo poſt vitā relinquam
niſi qḋ ad ſacrarū ſcripturarum noticiam cō-
ferat: ⁊ greſſus tuos in catholice veritatis ſoli
diſſimo feruore confirmet. Hec eſt eñ quā corde geſto
ac ore profiteor. ⁊ de qua puto ſcriptū fuiſſe. pater filijs
notā faciet veritatē ſuā: quā cum ab ineūte etate nō rece
piſſem. ſ; ſub iudaice cecitatis pfidia natus: ſacras lrās
nō a ſacris doctoribus didiciſſe: ab erroneis magiſtris er
rores ſenſus trahebā: literā rectam nō rectis cauillatio
nibus vt ceteri illius perfidie duces temerarie inuolue
re ſatagēs. Cum vō placuit illi cuius miſericordia menſu
rā nō habet: me a tenebris ad lucē ⁊ a caliginoſa turbine
ad ſerenū aerē euocare: ceciderūt quaſimodo ſquame
de oculis mētis mee. ⁊ cepi ſcripturā ſacrā aliquāto ſtu-
dioſius relegere. ⁊ iā nō perfide ſed humiliter veritatē in
quirere: ⁊ ingenij mei viribus nō confidēs toto corde a
domino poſtulare: vt quod ſalubrius anime mee eſſet cor
di meo infigere dignaretur: nocte dieqꝫ eius auxiliū pſto-
labar. ſicqꝫ factū eſt vt catholice fidei deſideriū in mente
mea de die i diē fortius incādeſceret: ꝙ ad ipſā fidē quā
corde gerebā publice pfiterer: ⁊ ea fere etate qua tu nūc
es baptiſmi ſacrm̄ in huius eccl'ie ſacro fōte ſuſcepi. pau
li nomē aſſumēs te tūc infātie innocētia gaudēte. ꝙ poſt
me i etate illa tenera ſacro lauacro ab originali culpa mū
datus es: anteqꝫ actuali inquinari valuiſſes nomē Alfō
ſi ſuſcipiēs: priuſqꝫ lrās nominare nouiſſes. pcedente vō
tpe ſacrarū lrārū ſtudio inſiſtēs vtriuſqꝫ teſtamēti lectio
ni operā dedi: ⁊ interdū a mgr̄is viuētibus audiendo. ſe
pe etiā ſanctorū doctorū aliorūqꝫ inſigniū virorū: q ab hac
vita tranſierunt opera relegēdo: diuina donāte clemen-
tia. q prius fuerā mgr̄ erroris: factus ſū diſcipulus veri
tatis. quouſqꝫ ad hāc quā vides ſenectutē acceſſi. ⁊ vt ve
rū tibi fatear inter pluras ſeculi: ⁊ curie noſtre curas: q
bus qnqꝫ ventilatus ſū. hec fuit pcipue delectatio mea. ſ;
ſingulare ſolaciū meū: eternū ⁊ immutabilē deum: eiuſqꝫ
mirabilia opera i ſancte ⁊ immaculate legis ſue lectione
contemplari: nec tamē hi quos pſperos vulgus appel
lat ſucceſſus defuerunt. Nā me licet prſus immeritū nō
ad paruū eccleſie gaudiū diuina gr̄a ſubleuauit. Primo
eñ ad carthaginēſem. deinde ad hāc Burgeñ. ſedē pro-
motus ampliſſimis eccleſie dei fauoribus ſum nutritus
eccl'iaſticis etiā ſecularia adiecta ſunt: cū tā in domo glo
rioſe mēorie iuſtiſſimi regis currici: qꝫ eius illuſtris plā-
te inclyti regis noſtri Sigiſmūdi officio ſuſcepto ſatis fa
miliariter ſū verſatus. Fratrē vō tuū primogenitū ac te
qꝫ clemēter qꝫ pie omnipotētis clemētia tractauit: ego nō
referā. vos ipſi cognoſcite. Vnū ē quod ſilētio omittere ñ
poſſum nobis ex leuitico ſanguine deſcēdētibus aliquā
tulū demonſtratū fuiſſe. quod āñ tot ſecula ſcriptū eſt
tribui leui nō fuiſſe datā poſſeſſionē. qr dn̄s eſt poſſeſſio
eius. deus eñ ē poſſeſſio noſtra. xp̄s hereditas noſtra: q
purgaturus filios leui vt ſacrificia domino i iuſticia offer
rent. voce pphetica antiquitus predicatus his iā diebus
manibus patris ſe ſacrificiū verum tractari permittit:
vtinā ſic acceptās ſicut ⁊ tolerās. Nec volo iſta me pu
tes ſuperuacue iactātiue inſeruiſſe. vitāqꝫ meā fruſtra
annūciaſſe tibi: cum nō ſuperuacuū quinimmo neceſſa-
riū reor: omnipotētis beneficia cognoſcere: et arrogātie
attribuendū nō eſt: infirmitatis pprie aperta ⁊ inficta cō
feſſio: preſertim cum tibi loquar a memoria hec excide-
re nullo vnqꝫ tēpore vellē. nec eñ me ſatis gratum puto
tātorū beneficiorū receptorē agere. ſi cū vita mea illorū
recognitio quieſcat. tibi autē nō ab re: inter ceteros hec
libēter enarro: vt que beneficio etatis nō vidiſti: ſaltē a
patre audiens memorie tradas iunioribuſqꝫ qui forſan
nō audierūt cū horū occurrerit ſermo. frequēter enarres
vt ⁊ illi enarrēt filijs ſuis ne obliuiſcātur operū domini.
ſ; legē eius exquirāt. Cuius clariori exquiſitioni fili cha-
riſſime. cū nō modicū conferāt ſtudiū ⁊ diſciplina: ad q
te licet iuriū doctrinis a pueritia occupatū interdū anhe
lare cōſpicio: ⁊ inter ſtudia iuris ⁊ diſceptationū forenſi
um occupatiōes vtriuſqꝫ teſtamēti ſpicas quaſi furtim
ruminare tētātē aliquo munuſculo excitare ſepe ppo
ſui. deſideriūqꝫ tuū pmo fauore iuuare. ⁊ qm̄ innume-
rabilia pene opa quorū varietate diuia ſcptura circū-
data refulget. poſtilla Nicolai de lyra tā ſui recētia qꝫ
digna celebritate clareſcit: q vtriuſqꝫ teſtm̄i ſtudioſe di-
ſcernēs lrālē ſenſū q inter ceteros pcipuus ē copioſa
luculētia tradidit. hanc tibi donare pꝓpoſui. Et cū infir
mitatis humane piculo deterꝰ. dierū meorū finē igno-
rē. merito tñ ex etate accelerare ſuſpicor. Memorū ſū il
lā tibi ex bibliotheca mea electā iā bis perlegiſſe. cū
vō ſūmi pr̄is clemētia vitā meā miſcditer prolōgauit
viſū eſt mihi vt qḋ legare pceperā inter viuos: nō vñ
donarē. ſed pūa additamēta paterno munuſculo cu-
mularē: ⁊ in gazophilacio eius qui vite dies addidit:
etiā ſi modicū aliqḋ ſuperadderē. Nec eñ qr multa
donare non poſſumus: manū ex toto retrahere licet.
vnuſquiſqꝫ eñ tāti debitor eſt quātū ingenij ſui vires
exoluere valēt. nec quiſqꝫ apud deū p ſoluēdo debito
cōpos nō eſt. cum vltra facultatē non petit. nec opu-
lentior debito eſt: cum nihil habeat quod nō recepit.
ſed miſericordia eius his que poſſumus ptētatur. iuſti-
cia eñ oia queqꝫ valemꝰ trāſcēdit. Cū ſ; poſtillā hāc
diſcurriſſē, et ſi ſolēniſſima ⁊ mirāda copioſitate ſcri
ptā conſpicio: qr tñ nullū opus humanū adeo perfe
ctū ē: q̄n ei ſupaddi aliqḋ poſſit. Et de ſola ſcriptura
diuina ſcriptū eſt. ne addas quicqꝫ verbis illius. expe
dire putaui aliquibꝰ in locis aliqua addicare in illis per
maxime: vbi ſanctorū doctrinas aliquatenus pretermiſ-
ſas conſpexi. Nec fuit propoſiti mei curioſe inquirere
quid ſupplerē. ſed libenter ſine ſupplementis tranſiui:
niſi vbi ipſa me ſupplemēta vocarūt. Quare nec volu
men pꝓpoſui ſcribere: nec libri nomine gloriari. ſed po-
ſtillā ipſam cum paucis admodum additionibus in
margine trāſſcripſi tibi donare: vt ⁊ ipſi nouitij ſtudē-
tes facere ſolēt qui cū librū aliquē affectuoſe plegunt.
aliqbus gloſulis ſepe manu ppria pſcriptis margīes oc
cupāt vt firmius mēorie quod legerint tradāt. nōdū
tñ vt ppoſui totā poſtillā diſcurrere valui. tum etatis
pondere ⁊ paſſionum illi adherentium grauitate. tū
tarditate ingenij. tum etiā occupationū multitudine
⁊ humanorū caſuū varietatibus obſiſtētibus. q his in p
tibus nonnūqꝫ abundāt. Sed licet aliq ex pte nondū
pfecerim: qḋ trāſcurſum eſt cōfeſtim dono: reliquū ſi
deus cōpleri pmiſerit donaturus. Nec eñ imperfecti
occaſiōe qḋ ſcriptū erat retinere volui: immo in quaſ
dā arras commercij noſtri ilico tradere. Hoc eſt ſ; fili
mi teſtamētū meū. hi ſunt codicilli mei. hoc ex illis p
legatū agnoſce: vt in lege dn̄i ſit volūtas tua: ⁊ in lege
eius mediteris die ac nocte. Meditatōēs vō tuā hec
⁊ ſimilia relegēdo puriorē pfecto: ⁊ ſuauiorē afficies
gratāter. Igitur donū hoc tui parētis accepta pater-
na affectōe. ⁊ leta manu donatū. Sed omittamus h. ⁊
omnipotētis dei cuius opus aggredimur. ⁊ a q ⁊ cū q
ois ſapia fuit ſp ⁊ eſt ante euū auxilio humillimis pci
bus inuocato: qcqd huic poſtille addidimꝰ: ſtilo pla-
no ⁊ oim verborū flore depoſito exprimētes manū ara-
tro iā imponamus.

¶ Supra plogū pmū poſtille i principio habite q in
cipit. Hec oia liber vite. Silr ſupra ſecundū plogum
eiuſdē poſtille q incipit. Vidi in dextra ſedētis ſup thro
nū ⁊c. ¶ Sequitur additio ſup vtrunqꝫ plogum.

Quoniā intentio poſtillatoris pcipue verſatur circa
ſenſum lrālem. ideo añ oia qrendū vr. vtrū ſen
ſus lrālis ceteris ſenſibꝰ ſacre ſcripture ſit di-
gnior: ⁊ videtur q nō. nā ſm aplm. ij. Corint. iij. Litera
occidit ſpūs aūt viuificat. ſ; ſenſus lrālis pprie funda-
tur in lrā. ſenſus vō ſpūalis fundatur pprie ſupra ſignifi
catōem ſpūalē: q res ſignificate p lrām. vlterius alias
res ſignificāt. ſ; ſenſus lrālis ſacre ſcripture nō viuifi-
cat ſ; occidit. ⁊ p pn̄s nō ē dignior ceteris ſenſibꝰ. Pre-
terea: dignior ē doctrina q habetur p ſenſus ſpirituales